

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Fr. Levec: Popotno poročilo. — Dragotin Česnik: Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev. — Jos. Ciperle: Kulturne slike s Kranjskega. — IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Popotno poročilo.

Spisal **Fr. Levec**.

(Dalje.)

Zaradi klopi sem pa izvedel, da v Gradcu sploh nobena mestna šola nima dvosedežnih klopi. Take klopi so za velikomestno občino predrage in vzamejo preveč prostora.

„V Gradcu smo prišli do prepričanja“ — mi je rekel g. ravnatelj Geltner — „da so klopi, kakor jih imamo po vseh graških mestnih šolah, najprimernejše in najbolj praktične. Klop mora biti taka, da učenec v njej zložno sedi in lahko stoji. V ta namen smo si izbrali klopi s štirimi sedeži, s primerno plus-distanco in primerno diferenco. Zložno sedi učenec v klopi samo takrat, kadar mu noga s peto, plesnom in prsti počiva na tleh, sedež je pa toliko visok, da stegno dela s kračo pravi kot. Zaradi plus-distance pa učenec v klopi tudi lahko stoji. Taka klop nas stane poprečno 8 gld. V vsakem oziru dobro

uporabna dvosedežna klop s pregibno mizno desko in z nihalnim sedežem (Pendelsitz) vsled svojega dragega kovinskega mehanizma stane 20 do 25 gld., pa je še treba večnih poprav. Vrhutega tudi premikanje mizne deske in pregibnega sedeža provzroča med poukom večni ropot. V našem poslopju je okoli 1000 učencev in učenk. Potrebovali bi 500 dvosedežnih klopi, ki bi stale okroglih 10.000 gld. In ko bi hotela občina vsem svojim šolam oskrbeti take klopi, bi morala izdati okoli 150.000 gld. Za ta denar pa že lahko sezida šolsko poslopje, v katerem nastani po eno deško in po eno dekliško ljudsko in meščansko šolo.“

„Kako pa posajate učence po klopeh, da ugajajo ravno njih velikosti?“

„To nam ne dela nobene preglavice. Vidite, vse naše klopi po vsem Gradcu so razdeljene glede velikosti v šest kategorij. Rimska številka, zapisana na koncu klopi, zaznamuje kategorijo, arabska številka pod njo pa velikost učenca, ki mu je ta kategorija primerna. Tako dobimo klopi z nastopnimi veličinskimi razmerami v vsaki kategoriji:

Kategorija	Dolžina klopi za 4 sedeže	Višina klopi sploh	Višina od znožja do sedeža (diferenca)	Višina od sedeža više gori	Odprtina med naslanjalom in mizno desko	Distanca	Širina sedeža	Širina mizne deske
I. 100—110 cm	1.62 m	52 cm	28 cm	24 cm	25 cm	+ 8 cm	17 cm	30 cm
II. 110—120 cm	1.62 m	54 cm	30 cm	24 cm	27 cm	+ 9 cm	18 cm	30 cm
III. 121—130 cm	2.1 m	60 cm	32 cm	28 cm	36 cm	+ 12 cm	24 cm	33 cm
IV. 131—140 cm	2.2 m	64 cm	34 cm	30 cm	36 cm	+ 12 cm	24 cm	34 cm
V. 141—150 cm	2.24 m	70 cm	40 cm	30 cm	40 cm	+ 14 cm	26 cm	35 cm
VI. 151—160 cm	2.24 m	75 cm	42 cm	33 cm	42 cm	+ 14 cm	28 cm	38 cm

Glejte, tukaj na stojalu šolske deske je vrezano merilo. Prvo uro šolskega leta, ali če je treba, tudi med šolskim letom, pokliče učitelj učenca za učenecem k šolski deski, učenec stopi pod merilo, učitelj si zabeleži njegovo velikost in mu potem odkaže tej velikosti primeren sedež. Stvar se naglo izvrši in ne stane nič truda“ ...

Ako pomislimo, po kakšnih čudno nerodnih in visokih klopeh žde učenci po mnogih kranjskih šolah, se moramo res čuditi, kako ceno in preprosto so rešili v Gradcu, in kakor bomo videli pozneje, tudi v Pragi, tisto tako neizkončno razpravljano vprašanje o najpraktičnejši in najprimernejši in tudi najcenejši šolski klopi.

Kolikor poznam kranjsko ljudsko šolstvo, moram pač reči, da večina naših šol nima primernih klopi. Bil sem v šolah, kjer so otroci nižjih razredov v klopeh stali, da so mogli pisati. Kadar so sedeli, so jim bingljale noge raz sedež, da so ž njimi psu zvonili in se dregali; ali pa, če so imeli noge na tleh, svojega hrbta niso mogli nasloniti, ker se je sedalo opiralo samo ob rob sedeža v klopi. To se res pravi otroke trpinčiti! In pravilne, po graškem vzorcu narejene klopi bi nič več ne stale, ampak bi bile še celo cenejše, ker bi se potrebovalo zanje manj lesa. Nimam pa tukaj v mislih šolskih klopi po naših mestnih šolah v Ljubljani. Če tudi niso v vsakem oziru popolne, vendar smemo ž njimi biti zadovoljni. Zlasti klopi, kakor nam jih je naredil g. Jakob Žumer iz Gorjan za barjansko šolo, so tako glede nizke cene, kakor glede svoje uporabnosti in primernosti za naše razmere prav dobre, in kar nič bi jim ne bilo očitati, ko bi bile glede velikosti uravnane po zgoraj navedenih kategorijah.

Sploh bi pa rekel, da so previsoke klopi po naših ljudskih šolah nekaka narodna posebnost. Pojdi v kmetško cerkev, ali stopi v kmetško hišo ali gorenjsko gostilno, povsod najdeš visoke klopi in visoke stole, narejene ne za navadne ljudi, ampak za same velikane. V teh klopeh, na teh stolih ne moreš zložno sedeti, ker z nogami ne dosežeš tal; ako pa opreš noge na tla, pa na klopi ne sedi, ampak samo visi. Čudno, da si naš kmet niti za molitev, niti za nedeljski počitek ne privoščil pravnega sedeža!

Toda po tem okolišu se vrnimo spet v Elizabetino šolo. Pisarne in zbornice so solnčne in prijazne; knjižnice in kabineti lepi in bogati; vendar moram reči, da jih zbirke po obeh ljubljanskih slovenskih deških petrazrednicah presegajo, dasi naše zbirke niso namenjene meščanskim, ampak samo ljudskim šolam. Ker imajo v tej šoli rokodelski učenci večerni nadaljevalni pouk, so hodniki, risalnice in nekatere učilnice tudi zvečer razsvetljene, in to z Auerjevo žarečo plinovo lučjo. Stranišča so čedna in prostorna, a imajo ta nedostatek, da se ne spirajo z vodo. Tudi telovadnica mi ni posebno ugajala. Ker so bili veččaki pri kolavdaciji tega mnjenja, da bi traverze morebiti ne nosile stropa in težkih zidov nad njim, so postavili sredi telovadnice močan železni steber v oporo ter s tem izkazili drugače lepo telovadnico; zakaj zaradi stebra se zdaj ne morejo brez zadržka izvajati vse proste vaje in so zlasti hoje zelo otežkočene. V šolskem poslopju prebiva samo šolski sluga; ravnatelj meščanskih šol in oba nadučitelja ljudskih šol — zdaj je samo začasno vodstvo meščanske iz ljudske šole združeno — nimata stanovanj v njem. Šola je bila sezidana leta 1874. ter je stala 160.000 gld. ...

III.

Iz te krasne in vzorne šole me pelje prijatelj nazaj v staro mesto v takozvani „Ferdinandeum“, v katerem je nastanjena tudi petrazredna ljudska in trirazredna meščanska deška in ravnotoliko razredna ljudska in meščanska dekliška šola. Šolsko poslopje, nekdanji samostan, stoji v ozkih Barvarskih ulicah, obdana od visokih starih hiš; ravno nasproti ji stoji velika vojašnica. Na zunaj šola še ni tako napačna; samo štacune v pritličju se človeku ne zde primerne šolskemu poslopju.

Toda znotraj ...

... der Mensch versuche die Götter nicht
Und begehre nimmer und nimmer zu schauen,
Was sie bedecken mit Nacht und Grauen!

Znotraj ima veliko poslopje dvoje napol zazidanih dvorišč in vse polno trgovskih skladišč; v poslopju stane mnogo privatnih strank: tu je nastanjena nemška ljudska knjižnica, adjutantura graškega meščanskega kora, tu je bila nastanjena do najnovejšega časa ljudska kuhinja — in vse to poleg obeh ljudskih in meščanskih šol!

In vsi ti mnogovrstni ljudje, ki vsak dan po svojih opravilih poleg 1000 in več šolskih otrok zahajajo v poslopje, imajo ž njimi vred na razpolaganje samo en vhod in ene stopnice! Po obeh dvoriščih in vseh nadstropjih drže okoli poslopja zidani, napol odprti hodniki, od koder je dohod k šolskim sobam. Te so sicer prostorne, toda nizke in temačne; nekatere dobivajo svetlobo od dveh strani, direktno in indirektno. V mnogih mora pozimi gorati Auerjeva luč od 8.—11. ure dopoldne in od 3.—4. ure popoldne. Razgled iz nekaterih šolskih sob gre v vojaške spalnice na drugi strani ozkih ulic stoječe kosarne, iz katere se pri odprtih oknih sliši, kaj se vojaki pogovarjajo, ali na dvorišče, ali na strehe sosednjih hiš, ali na vrt knezoškofijskega seminarja. Zraku in svetlobe pogrešaš na tej šoli povsod, kamor stopiš: v risalnicah, v učilnicah, v zbornicah, v pisarnah. Ubogi otroci, ubogi učitelji, ki so privezani na to šolo! Zraku in svetlobe jim tudi ne more nadomeščati drugače primerna notranja šolska oprava, ki je enaka kakor na Elizabetini šoli. Posebno šolske deske na tej šoli so priporočila vredne. Po ljubljanskih šolah imamo po dvojne šolske deske, ki se dajo med nepremičninami stajali samo navpično premikati; vsled tega moremo popisati na vsaki deski samo prednjo stran. V ferdinandejski šoli pa so jim v rabi tudi po dvojne deske med nepremičninami stajali; a vsaka deska se da vsled jako preprostega mehanizma okoli svoje osi obrniti in tudi na nasprotni strani popisati. Take deske — imenujejo jih „Waitzer Tafeln“ — izdeluje mizar Fr. Binder v Gradcu. Enake deske sem našel pozneje tudi po praških šolah sploh uvedene. (Dalje prih.)

Reorganizacija slovenskih učiteljskih društev.

Spisal Dragotin Česnik.

(Dalje.)

Pri tem pa bi ne trebalo držati še strogo okrajnih mej; tovariš iz enega okrajnega glavarstva naj bi smel pristopiti učiteljskemu društvu drugega, sosednjega okraja, ako ima ž njim ugodnejšo zvezo nego z domačim. Saj ima n. pr. tudi naša „Zaveza“

svoj sedež v Ljubljani, a Zavezin direktorij je v kranjskem okraju, ne morebiti zaradi kakih posebnih zmožnosti dotičnih funkcionarjev, pač pa zato, da so tisti v bližini med seboj ter da se jim tako omogoči intenzivnejše delovanje. (O tem, se je li ta smoter s tem dosegel, naj sodijo drugi.) Glavna stvar je torej ta, da se društvenikom omogoči in olajša sodelovanje in udeležba pri društvenih resnih zborovanjih, pa tudi pri veselih razvedrilih.

Vprašanje pa je, bi se li s tem res doseglo živnejše društveno delovanje?

Izkušnje nam dokazujejo, da smemo na vsak način pričakovati ugodnejih uspehov. To nam pričajo razne zadruge, zlasti pa one kmetijske podružnice, ki so osnovane s kolikor možno majhnim okrožjem. Ona društva najbolje uspevajo, katerih členi morejo biti v kolikor možno vedni, ozki dotiki med seboj. Pri nas govori za to tudi g m o t n o vprašanje. Stroški, ki jih rodi daljnja pot, so tudi eden glavnih vzrokov slabe udeležbe društvenih zborovanj. Z manjšim okrožjem društva bi se skrčila zelo izdatno tudi pot k zborovanjem in ž njo bi se tudi skrčili potni stroški, pred katerimi ima skoraj vsak opravičen strah.

Za preosnovo govore še drugi razlogi. S pomnožitvijo učiteljskih društev bi se pomnožili tudi društveni delavci. Dela bi bilo pri vsakem društvu najmanj toliko, kolikor ga je pri vsakem zdaj. Ako bi se torej iz enega osnovala tri društva, bi bilo tudi najmanj trikrat toliko dela in delavcev kakor doslej in to je že nekaj. Najmanj pravim, ker bi društva z majhnim okrožjem prirejala lahko večkratna zborovanja ali shode sedaj v tem, sedaj v drugem kraju svojega „rajona“, ter bi se s tem gotovo tudi delo pomnožilo, a z delom delavci.

Na dnevnem redu takih zborovanj naj bi bilo: hospitacije, razni referati iz pedagogike, poročila o šolsko-političnih, gospodarskih i. dr. zadevah, znanstvena predavanja, pa tudi šaljiva in zabavna. Društveniki naj bi se vadili pridno i v govorništvu. Ena glavnih točk vsakemu zborovanju naj bi bil tudi razgovor in posvetovanje o poedinih, dostikrat zelo težavnih slučajih posameznih tovarišev iz njihovega privatnega in šolskega življenja.

Vsak učitelj in vsaka učiteljica pa bi morala biti člen kakega društva. Vsak člen pa bi tudi moral izpolnovati društvene dolžnosti. K sodelovanju bi se morali brez izjeme privzeti vsi društveniki, bodisi da prevzamejo od časa do časa kako poročilo, kak praktični nastop ali karsibodi. Vendar pa naj bi bilo vsakemu členu dano na prosto voljo, da si izbere tvarino ali predmet, ki mu najbolj ugaja. S tem bi se društveno delo razdelilo, postalo bi splošno; ž njim pa bi raslo tudi zanimanje za vso našo organizacijo, za stanovsko našo izobrazbo ter za izboljšanje šolstva v obče. Marsikateri naš tovariš je imel ali ima znabiti v tej ali unej stroki lepe zmožnosti, a nedostaje mu priložnosti za razvoj. Pač škoda vsakega talenta, ki je obsojen, da ostane zakopan zaklad in nepoznan med nami, samo zaradi tega, ker nima prilike, da bi se razvil ter okoristil sebe in človeštvo s sadovi svojega uma! Ali bi naša društva ne bila lahko tudi neko tako sredstvo, ki bi kolikor toliko odpomoglo nedostatku v tem pogledu, vsaj glede učiteljstva?

Povdarjal sem poprej, da bi moral biti vsak učitelj ali učiteljica člen kakega učiteljskega društva ter da bi moral izvrševati društvene dolžnosti. Z drugo besedo se imenuje to disciplina, brez katere je vsaka še tako natančna organizacija prazna pena. Za naprednega učitelja je disciplina (stanovska) samoobsebi razum-

ljiva. Vendar jih je pa še precej med nami, ki tega „samoobsebi“ kratko in malo nōčejo razumeti, ki so še vedno učitelji in učiteljice „auf eigene Faust“, nekaki „Raubritterji“! Za take trdovratneže bi se morale uveljaviti posebne določbe, s katerimi bi bili nekako primorani sodelovati v naši organizaciji.

In sicer bi bile te določbe sledeče: 1. Učitelj ali učiteljica, ki ni člen kakega društva, bi se ne smel sprejeti v bodoče niti v „udovsko učiteljsko društvo“, niti v društvo „Samopomoč“. 2. Otroci takih „tovarišev“ naj bi ne smeli uživati ugodnostij „Učit. konvikta“, „Cesarja Franca Jožefa“ ali „Cesarice Elizabete ustanove“. 3. Vsak strokovni list naj bi bil takim neudom za 1 gold. dražji. — Ta določila bi morala sprejeti vsa omenjena društva (in strokovni listi) med svoja pravila kot predpogoj za sprejem.

Na ta način, menim, bi se dalo naše društveno življenje precej pospešiti.

Pa še nekaj drugega. Ni ga gotovo med nami tovariša ali tovarišice, ki bi si časih ne zaželel kakega boljega razvedrila, kakor ga ima navadno med preprostim, kmetiškim ljudstvom. Le preopravičeno se marsikateremu izmed nas dostikrat očita, da se je — pokmetil. To pa se ne dogaja samo učiteljstvu, ampak tudi drugim izobraženim osebam, ki so prisiljene, preživeti večji del svojega življenja med preprostim narodom, pa pri tem ne skrbe, da bi si od časa do časa privoščili kaj „boljše družbe“, v kateri bi si zopet nekoliko restavrirali svoje govorjenje in kretanje.

In vsak mesec, ali vsaj vsak drugi mesec, si sme pač tudi učitelj z vso pravico privoščiti v olikani družbi svojih kolegov in kolegij in drugih šolskih prijateljev kupičo poštene kapljice, sicer postane sčasom pravi filister in čudak. Prosta zabava, ki sledi vsakemu zborovanju, naj služi razvedrilu in prijateljskemu razgovoru, pa tudi petju in govorništvu. Prepričan sem, da bo vsak tovariš ali tovarišica — ko se naše društveno življenje v tem smislu preuredi — pričakoval nestrpnno zopetnega zborovanja svojega društva ter da bo zaklical ob vsakokratnem razstanku odkritosrčni: „Na svidenje!“ Dal Bog, da bi bilo kmalu tako!

O preosnovi okrajnih učiteljskih društev bi se dalo še mnogo govoriti, a za zdaj zadostuj toliko.

V popolnjenje naše organizacije je potrebna tudi ustanovitev deželnih učiteljskih zvez. Vendar sem mnenja, da bi se za zdaj še ne ustanovila, pač pa da bi dobili zanje kako začasno nadomestilo. Razloge, ki govore zoper takojšnjo ustanovitev deželnih učiteljskih društev, hočem v nastopnem pojasniti. — Uverjen sem, in tega mnenja so tudi mnogi moji tovariši-znanci, da bi ustanovitev deželnih učiteljskih društev kolikor toliko zrahljala tesno vez, ki združuje zdaj v naši „Zavezi“ vseslovensko in istrsko-hrvaškega učiteljstvo, da bi torej „Zaveza“ pri tem kolikor toliko izgubila. Tega pa ni želeli. Najlepši, največkratnejši pojav v naši organizaciji je pač naša „Zaveza“. Njena impozantna zborovanja, njeni koncerti, vse njeno delovanje nam je pridobilo v narodu velik ugled, nam je rodilo mnogo moralnih a tudi gmotnih uspehov. V nji je idealno združena naša „Slovenija“. Naj se naša organizacija preosnuje kakorkoli, „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ mora ostati taka, kakoršna je, višek naših pojavov in našega nastopa, sijajen izraz, dostojno zrealo naše vseslovenske in istrsko-hrvaške vzajemnosti in našega delovanja.

Pri ustanovitvi deželnih učiteljskih zvez se bo moralo na vsak način to upoštevati in po tem uravnati in določiti delovanje njihovo.

A še druga težava je.

Doslej plačujejo posamezna učiteljska društva „Zavezi“ od vsakega svojega člana po 20 kr. V slučaju ustanovitve deželnih učiteljskih zvez bi morala društva tudi tem plačevati členarino in sicer najmanj tudi po 20 kr. od člana. In kaj bi ostalo potem društvu samemu za njegove redne in izredne stroške? (Konec prih.)

Kulturne slike s Kranjskega.

Spisal Jos. Ciperle.

25. Razširjanje krščanstva.

Prvo seme krščanstva se je zasejalo po Kranjskem, kakor smo že dejali, že v rimski dobi iz Ogleja. Emona je bila škofovski sedež. Toda to seme se je zatrla v onih nemirnih časih, ki so nastopili potem, ko se je razrušila rimska država, in ko je razdejal Atila že staro Emono, je prenehala tudi škofija. Slovenci so častili še dalje svoje stare bogove.

Toda Bavarci in pozneje Franki so zopet začeli širiti krščansko vero med Slovenci. Ali kakor so se njih pradedje pod rimsko oblastjo radi pokristjanili, tako so se sedaj temu odločno upirali njihovi vnuki. Vedeli so namreč dobro, da sledi pokristjanjenju robstvo in popolno uničenje starih običajev. Da so se Kristusove vere branili Slovenci, temu so bili krivi Nemci sami. Saj niso širili Nemci te vere iz pobožnosti, ali pa da bi rešili pekla slovenske duše, ampak gola sebičnost in lakomnost jim je dala povod, širiti krščansko vero med Slovenci. Hudi boji so se vneli. „Kri po Kranji, Korotani prolita napolnila bi jezero“ — tako poje Prešeren o teh bojih. A bilo je zaman: Slovenci so se morali pokristjaniti; prisilil jih je nemški meč.

Tudi pod Franki so širili na Kranjskem v prvi vrsti krščanstvo oglejski patrijarhi. Pozneje so poučevali tudi duhovniki iz Solnograda, zraven teh pa tudi brizinski in briksenški svečeniki.

Tudi prve cerkve, župnije in samostane so ustanovili Oglejci po Kranjskem, in ker se je pomnožilo v par stoletjih število kristjanov tako ogromno po Kranjskem, je bilo treba osnovati v Ljubljani škofijo.

To se je zgodilo 6. grudnia 1461. Ali pod njeno oblast v začetku ni spadala cela Kranjska, ampak le nekatere župnije, ki so pa bile takrat mnogo večje nego sedaj. Tako n. pr. je spadala pod Št. Vid nad Ljubljano v začetku tudi Dobrova. Takisto Polhov Gradec, Črni Vrh nad Polhovim Gradcem, Sv. Jošt, Horjul, Sv. Katarina, ki so sedaj samostojne župnije, in še podružnici Sv. Jarneja v Šiški in Sv. Duha na Golem Brdu.

Pod ljubljansko škofijo so spadale tedaj v začetku vse ljubljanske župnije, potem župnija v Št. Vidu nad Ljubljano, v Šmartnem, v Naklem, v Vodicah, v Radovljici in v Št. Jarneju. — Tudi na Koroškem je imela dve župniji: pri sv. Nikolaju in sv. Mihelu. — Na Štajarskem pa so ji pripadale Braslovče, Skale in Polzela.

Pozneje so se ji pridružile: l. 1507 Kranj, l. 1518 Dob, l. 1533 Slovenski Gradec, l. 1792 Idrija, Loka, Oslice in skoro cela Dolenjska stran, l. 1830 Vipava, Slavina,

Hrenovice, Trnovo, Senožeče, Košana in l. 1833 Motnik. Zato je pa morala odstopiti svoje župnije na Štajarskem in Koroškem lavantinskemu in krškemu škofu.

Od 1788 do 1806 je bila v Ljubljani nadškofija, in l. 1806 je dobil ljubljanski škof naslov kneza.

Prvi škof ljubljanski je bil bivši župnik v Šmartnem pri Kranju, Sigmund Lambergar.

(Dalje prih.)

IV. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“.

1. Predsednikov nagovor.

Dne 27. grudnia m. l. se je vršil ob veliki udeležbi četrti redni občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta“. Društveni predsednik, gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Andrej Žumer, pozdravi v zbranih in navdušenih besedah vse zborovavce, poudarjajoč veliko važnost in korist društva za učiteljstvo, posebno za učiteljstvo z dežele, kateremu bo s konviktom dana prilika, otroke svoje šolati brezplačno, ali pa s prav malimi stroški in — kar je tudi velike važnosti: pod dobrim in zanesljivim nadzorstvom. Zato želi, da bi se vse učiteljstvo kar najtesneje oklenilo tega prekoristnega društva z letnimi doneski 1 gld. ter obenem pri vsaki priliki nabiralo prostovoljnih darov pri šolskih in učiteljskih prijateljih. V ta namen naj učiteljstvo prireja veselice v korist konviktu, se poslužuje pridno nabiralnih pol, katerih ima odbor še mnogo na razpolago ter prav pridno razpečava knjižice krajevske podružnice. S čim večjim veseljem se bomo lotili nabiranja doneskov, tem prej bo stal dovršen konvikt pred nami, ki bo živa priča naše stanovske zavednosti ter kazal, kaj vse se dožene z združenimi močmi. „Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača.“ (Odobranje.)

2. Tajnikovo poročilo.

Tajnik, g. Juraj Režek, je poročal o odborovem delovanju tako-le:

Slavni zbor!

Na lanskem občnem zboru, ki se je vršil tudi na Šentjanževo, ste bili poverili društveno vodstvo in vse njegovo poslovanje staremu odboru, ki si je svoje delo tudi razdelil kakor poprej: And. Žumer, predsednik; Fr. Gabršek, I. podpredsednik; Jožef Cepuder, II. podpredsednik; Juraj Režek, tajnik; Jakob Dimnik, blagajnik; in odborniki Fr. Črnagoj, Jakob Furlan, Engelbert Gangl in Janko Likar.

Odborovo delovanje se je osredotočilo v letošnjem letu samo na nabiranje in pomnožitev zgradbenega kapitala. Nabiranje se je vršilo l. po krajevske knjižice, ki so donesle letos nad 500 K. Čisto so jih razprodali gospodične Alojzija in Bibiana Bisail v Trnovem, Marija Borovsky v Tržiču, Pavla Götzl v Vel. Lašičah in gosposdije Avgust Kleč v Ljubljani, Avgust Korbar v Šent Vidu pri Cerknici in Ferdo Wigele v Starem Trgu pri Rakeku (vse z edenkrajc. znamkami). Nekateri so nam vrnili le na pol razprodane knjižice, nekaj pa je tudi takih tovarišev, ki se niso knjižic niti dotaknili, ampak nam jih nerazprodane vrnili. Hvala Bogu in stanovski zavednosti drugih tovarišev in tovarišic, da te „vrle ko-

lege" lahko preštejemo na prste! Takim malomarnežem naj postavimo za zgled poleg drugih samo našega vrlega prijatelja g. Ivana Grudna, upokojenega davkarja na Vrhniki, ki nam piše: „Ponudim se Vam kot poverjenik za nabiranje doneskov za učiteljski konvikt. Pošljite mi torej nekoliko knjižic. Pridržim si pa pravico, da bom vse na Vrhniki nabrane doneske do porabe naložil pri naši posojilnici in Vam položil vsako leto račun.“ In res nam je precej prvo leto naložil na posoj. knj. št. 4195 znesek 48 K. Tako delajo naši prijatelji in podporniki; mi pa, ki nam gre za lastno korist, naj malomarno držimo križem roke? Nihče naj ne izgubi poguma, ako mu ni bilo mogoče razprodati knjižice že precej v prvem letu; hvaležni mu bomo, in plemenito delo bode storil, kdor nam jih razproda v dveh, treh in četudi več letih. Saj je sedaj gotovo, da ne bomo zidali konvikta še v teh letih, torej se tudi tako ne hiti. Ako pa razprodamo vse knjižice v nekaj letih, imamo skupaj čez 12.000 gld. dohodkov, in to je vsota, ob kateri bo že lahko prav pošteno in trdno stal en vogel našega konvikta. Zato le pogumno in z veseljem na razprodajo knjižic, ker le z delom in požrtvovalnostjo nam bo mogoče doseči kaj uspešnega! 2. Na poverjeniške pole smo dobili do 100 K, pogrešamo pa na njih še mnogo takih, ki še niso niti člani našega društva. Prosimo čestite svoje poverjenike, da nam jih pridobe v svojem okraju, ker bi bilo v resnici le čudno, da se nahaja še kdo med učiteljstvom, ki ni člen tega prepotrebnega društva in to ob neznatni členarini letnega goldinarja. 3. Veselice so priredili našemu društvu v korist: slavno šolsko vodstvo v Šturiji s 50 K, slavna viško-glinška čitalnica s 17 K 16 h in naši najmlajši tovariši in tovarišice, ljubljanski abiturijenti so nam priredili jubilejski koncert, ki se je ne le povsem častno izvršil, ampak donesel tudi našemu društvu lep znesek 230 K. Hvala in slava jim! 4. Največ pa nam je prinesel naš „gospodarski program“, zaradi katerega so nam p. n. gospodje trgovci ljubljanski, pri katerih je odjemavalo med letom učiteljstvo svoje potrebščine, podarili lep znesek nad 1500 K. Kolika vsota, pa kako malo stane! Ničesar drugega, kakor da vsakdo ob nakupovanju stopi k blagajničarici s prošnjo, naj zakupljeni znesek zabeleži našemu društvu v korist. In koliko jih je, ki tega niso storili ali iz brezbrižnosti sploh ali iz pozabljenosti, ali pa so še celo hodili k trgovcem, ki niti niso naši prijatelji in podporniki. Kdorkoli je tako postopal v minulem letu, naj to vprihodnje popravi, pa se natanko drži našega „gospodarskega programa“; saj bo to le nam in našim sirotam v korist! Svetovali smo že lansko leto, da bi se ta naš „program“ lahko izvrševal tudi izven Ljubljane — iz Vel. Doline smo dobili tak prispevek! — posebno pa po večjih krajih, le resne volje in začetni bi bilo treba! Žal, da sta ta naš nasvet in prošnja ostala dosedaj brezuspešna, upamo pa, da se bodo gospodje tovariši in tovarišice v prihodnjem letu ravnali po njem in ga upeljali povsod, kar bo tem lažje mogoče, ker imamo povsod po deželi med trgovci dovolj dobrih in odkritih prijateljev. Zato prav nujno prosimo vse tovariše in tovarišice: Ganite se in vedno le „svoji k svojim“! Na tak način bi imeli lahko samo pod to rubriko 2—3000 K letnih dohodkov.

Poleg tega vsega pa so še nabirali in skladali mnogi naši tovariši in tovarišice ter drugi prijatelji naši ob raznih veselih in žalostnih prilikah ter nam poslali prav lepe vsote. Iskrena jim hvala! S hvaležnostjo in posebnim

veseljem nam je še omeniti, da nam je novi prevzvišeni knezoškof ljubljanski, ki je vrl in iskren prijatelj slovenskemu učiteljstvu, naklonil 100 K. Za trdno smo se pa nadejali tudi, da se vendar že enkrat ganejo naša okrajna učiteljska društva in pristopijo kot pokrovitelji k našemu društvu, toda vse naše dosedanje prigovarjanje in prošnje so bile zaman. Ako jim je bilo mogoče vplačati pokroviteljstvo pri Ciril-Metodovi družbi, kar je vse pohvale vredno, jim bode to gotovo lahko tudi pri našem društvu s 100 gld. v 1—4 letih. Treba je le nekoliko dobre volje pri dotičnih odborih, in, gospoda, saj smo končno vendarle sami sebi najbližji! Računamo na stanovsko zavednost naših okrajnih učiteljskih društev, da ne ostane ta naša prošnja zopet brezuspešna do prihodnjega leta. Prosimo!

V pomnožitev zgradbenega kapitala pa smo se obrnili po deputaciji do slavnega vodstva kranjske hranilnice, da še enkrat pojasnimo ondi namen našega društva, ki se je zamenjavalo z nekim drugim, ter dobili obljubljeni gotovo podporo. Obrnili smo se dalje tudi do nekaterih znanih podpornikov ubogih sirot, naj bi se ob cesarjevi petdesetletnici spomnili tudi naših sirot, ter dobili tudi tam zagotovilo gotove podpore.

Radi bi bili tudi, kakor smo poročali že lansko leto, izdali s pomočjo slovenskih pesnikov, pisateljev in glasbenikov „Almanah“, toda ob naših klavrnih knjigotržnih razmerah in drugih neprilikah se nismo upali tega; saj vidimo, kako slabo napreduje razprodaja naših „Zabavnih listov“, da jih je razpečanih komaj 100 izvodov in to ob ceni bornih 40 novč. Da, gospoda, ali res ni mogoče ob sestavi šolskih proračunov postaviti za šolarsko knjižnico toliko, da bi se mogla nabaviti taka knjižica? In dokler se ne razproda prvi zvezek, ne moremo dati v tisk drugega zvezka, dasi imamo na razpolago dovolj prav lepega gradiva. Za trdno pričakujemo, da se bodo šolska vodstva oglasila sedaj v novem letu z naročili, saj nudimo s tem le zdravega beriva naši mladini in podpiramo tako svoje društvo in ž njim sami sebe. Zato zgodi se tako povsod! Društvo se je po deputaciji poklonilo deželnemu predsedniku dne 19. kimovca, da izrazi ob nesrečni smrti preblage cesarice svojo globoko žalost in dne 2. t. m., da ob cesarjevem zlatem vladarskem jubileju izreče svoje srčne čestitke, vdanost in zvestobo do prejasne osebe milega vladarja.

Končno izrekamo vsem dobrim in blagim prijateljem, ki so nas na kakoršenkoli način podpirali v našem plemenitem prizadevanju, tem potem presrečno in iskreno zahvalo. Bog plati in povrni stotero!

Naše društvo šteje sedaj: 4 pokrovitelje, 2 ustanovnika, 150 rednih členov in 225 podpornikov.

Gospoda! Znano Vam je, da se je naše društvo pred 4 leti ustanovilo povodom bližajočega se zlatega vladarskega jubileja našega presvetlega cesarja z namenom, da bi to društvo v trajen spomin na ta redki, pa veseli dogodek v življenju ljubljene vladarja postavilo naslednikom našim krasno zgradbo in prekoristni zavod — učiteljski konvikt. Ta veseli dan zlatega vladarjevega jubileja smo srečno čakali in praznovali na prav slovesen način, dostojen slovenskega učiteljstva. Ali kdo zna, doživimo li tudi, da se nam uresničijo naše srčne želje in doseže oni blagi namen, ki smo si ga zastavili ob ustanovitvi našega društva? Pa naj tudi prej ležemo k večnemu počitku, eno zavest bomo imeli gotovo ob

svoji skrajni uri: da za svoje sirote in naslednike svoje nismo držali križem rok, marveč delali v njih blagor po vzvišenem geslu predobrega in preskrbnega vladarja svojega: „Viribus unitis!“ (Odobranje.)

(Konec prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Društvo učiteljic je imelo v četrtek, dne 29. grudna m. l. svoj prvi občni zbor. Društvo je ustanovljeno v proslavo 50letnice vladanja Nj. Veličanstva. Dosedanja predsednica gđc. K. Demšar otvori zborovanje s prijaznim pozdravom na prisotne, ki se niso plašile slabega vremena — ter jih zahvali za njih trud in požrtvovalnost. Nato da besedo tajnici gđc. Janji Miklavčič, ki poroča o delovanju ustanovnega odbora od dobe zadnjega zborovanja do dne prvega občnega zbora. Pri ti točki zahvali poročevalka gospodično Ross na njenem prijaznem sodelovanju pri sestavljanju pravil. V nadaljnjem govoru poroča tajnica tudi o udeležbi kranjskih učiteljic pri shodu učiteljic na Dunaju, ki se je vršil dne 8. vel. srpana; sporoči pozdrav dunajskih učiteljic, ki se toplo zanimajo za vsa deželna društva učiteljic, zakaj one snujejo zvezo vseh avstrijskih društev učiteljic, ki bi imela namen, braniti pravice učiteljic. Zvala se bode zveza: „Oesterr. Lehrerinnenbund“ ter se ima brez ozira na narodnost boriti le za pravice učiteljic bodisi v materijalnih ali folmelnih zadevah. Ta zveza bode imela svoj ustanovni shod o Binkošti na Dunaju. Ker pa so se vse navzoče učiteljice izrekle proti temu času, se bo naprosil dunajski pripravljalni odbor, da, ako mogoče, preloži shod na velike počitnice. Slednjič prečita poročevalka zahvalo na vis. dež. zbor kranjski na — vsaj deloma — ugodni rešitvi prošnje učiteljic povodom regulacije plač, ter se sklene, da se ta zahvala po deputaciji izroči visokorodnemu gospodu deželnemu glavarju. Pri volitvi odbora so se izvolile kot zastopnice naslednje gospodične: za okraj radovljiški Razinger, za kranjski Miklavčič, za kamniški Klančar, za ljubljansko okolično Vidic, za litijski Demšar, za logaški Gallè, za postojnski Velepich, za črnomaljski Zupančič, za krški Schmidinger, za kočevski Blahna, za novo-meški Clarici M. in za ljubljansko mesto Zupan, Marout in Praprotnik. Iz teh zastopnic se je volil ožji odbor in sicer gđc. Zupan Agneza, predsednica; Praprotnik I., nje namestnica; Miklavčič, tajnica; Demšar, nje namestnica; Marout, blagajnica; Vidic, nje namestnica. Ostale zastopnice okrajev so odbornice.

Iz Istre. Istinitost klasičnega pregovora: „Kogar so bogovi sovražili, so ga napravili učiteljem“ — občutimo mi v Istri osobito zdaj v borbi za svoje pravo.

Prosimo kruha, a nudijo nam kamena v podobi zavijanj in obrekovanj. Podtikajo nam, da smo Bog vedi od koga nahujskani. In če se kdo popolnoma ne strinja s postopanjem par oseb, mu očitajo, da že ljudstvu hrbet obrača.

Resnica je le: kdor hoče veljati za značaj, se ne sme ozirati pristransko, a zraven lepih svojstev mu mora v prsih biti plemenito srce.

Povedati hočemo svoje mnenje na kratko, hladnokrvno, žaliti nam ni namen in nam tudi ni bil, pač pa smo trpeli žaljenje in ga prezirali.

Naši nasprotniki ne ugovarjajo v ti borbi popolnoma v oni smeri, po čemer prosimo, pojasnilom o naših težnjah. Vmes so vpletali stvari, ki so jim prijale, a nam ne; ali pa so se tudi ognili stvari same in na drug pot nagnili — politično.

Učiteljsvo prosi deželni zbor izboljšanja plač. To se je vedno tudi naglašalo. In nikjer se ni reklo, da bi namreč le manjšina, t. j. slov. poslanci, bila kriva naše bede. A vendar, čitajoč ugovarjanja par dopisnikov, ne bi si mogel drugače misliti, nego da se je res le v edino zgoraj naznačenem smislu pisalo. In to tudi ni še toliko hudo, ako se je mnenje katerega posameznega poslanca

izjavilo, po katerem mnenju sodeč ne bi mogli si boljših časov obetati z ozirom na naše turobno gmotno stanje.

Čemu torej toliko vpitja med ljudstvom, češ, da smo slov. gg. poslance napadali. Čutijo se mučenikom — pa le par njih — za ostale smo gotovi, da ne.

Ako se pa usojamo določno tu formulirati do častitih gg. poslancev par točk, naj se ne uporabi stvar, vznemirjati ljudstvo proti nam, naj se nam ne očita, češ, žele vas otrebiti.

Ne tako! Mi vemo, in kdo ne bo vedel, kar učitelj ne ve, kaj je beda, ki jo sam občuti tako kakor naše ljudstvo in še več! Ali ako se hoče komu pomagati, če se ima voljo, ga delu primerno plačati, je goli aksijom, da se mora od neke strani denarja dobiti.

Z ozirom na to torej se usojamo navesti prav polehno nastopne tri točke:

1.) Ko je manjšina zavzela stališče proti šolskim taksam, mogoče, mogoče pravimo, da ni li bila ugodna doba, da bi bila ona prej ali pozneje motivirala ali sploh zavzela se za kateri drugi predlog, na obdačenje, obterečenje v obče, za nekoliko procentov (le mali del onega, kakor določajo takse), kar bi moralo biti kot prispevek, s čemur bi se bilo dalo izboljšati učiteljsko gmotno stanje. To bi bila prava facta ali znamenje volje za izboljšanje. Zakaj denarja je treba za izboljšanje.

2.) Mnenje je, da bi bili gg. poslanci (eni in drugi, tu ne govorimo o „manjšini“ in „večini“, slov. ali italij. poslancih) ampak deželni zbor, namreč ko je bil odpis „zonere“ pred par leti, kar je bila velika olajšava Istranom, je bil mogoče ugoden čas, da bi se bilo kje drugje določilo ali naložilo, kateri procent (le neki del one olajšave torej), za regulacijo učit. plač.

Za tak predlog se nam zdi, da bi bila mogoče ravno „manjšina“ imela večje pravo, ker se je odpis izvršil po prizadetju nje veledečnega člena, vemožnega gospoda dr. Laginje.

3.) Ako sploh ni drugega, če bi res bila resnica, da dežela res ne more, naj bi slavna deželna delegacija zavzela smer, da bi ona mogoče izposlovala državno subvencijo, pripomoč za zdržavanje šol.

To je torej le naše skromno mnenje. Povsod pravimo: „Mogoče, mogoče, se nam zdi.“ Torej če ni pravo, se nam pojasni mirnim potom (ako se ravno hoče), saj ni treba baš planiti na nas z osebnimi napadi, z zavijanjem neistinitih reči in sumničanjem, kakor se je to godilo z napadom v „Edinosti“ št. 204 in št. 250. Prvi dopisnik bi bil lahko opazil v „Slovenskem Narodu“ št. 239., da ni imel nikakega povoda, nas napadati. Neresnične stvari trobiti v svet, ni menda — značajno. Na pristranske informacije se tudi ni vselej naslanjati. To mu priča lahko „Edinost“ št. 102. iz leta 1895.

To isto uvidi tudi oni drugi dopisnik v šte. 250. Onih par pa, s katerimi se učitelj ni ujemal, vemo, kam je hodilo v posvetovanje. Ako je želel in kaj za to prvi Italijan (kar ne vemo), vemo pa, da si želel prvi Slovan v Istri, ki mu gre sodba o tem, da se je učitelj po zasluženju pomaknil v II. plačilno vrsto, kar se vidi, da nekega pristranskega gospoda še sedaj to peče. Pa saj vemo, kateri so še črnili učitelje po novinah. S takim postopanjem se ne pridobi spoštovanja. Tiste, ki so spoštovanja vredni — spoštujemo.

Napadeni pa si lahko misli: „Non mi fòv caldo“, ker ljudstvo vidi njegovo življenje v vse drugačni luči, nego je opisan, in to je največja klofuta napadavcem. Osobnosti bi pa mogle tuintam tudi položaj pojasniti.

Istra potrebuje slov. učiteljev. Gg. učiteljišniki v Kopru pazno motrijo te razmere in to borbo. To so tudi izrekli v „Slov. Narodu“. Že sedaj se je baje zgodilo, da ni hotel učitelj vstopiti v službo v Istro. Ironija je torej, poganjati učiteljsvo črez mejo, a to zlasti moža, ki se ni še niti dobro aklimatizoval v Istri. Če bi pa vsi „malcontenti“ hoteli iti iz dežele, ostanejo slovenske šole brez učiteljev.

Po zadnji vrstici v „Slov. Listu“ št. 63. sodeč, napadajo učitelja, ki niti ni prav nič pisal v „Slov. Narod“ od 9. grudna. Tudi možko!

Z Goriškega 3. prosinca 1899. — Slovenski učitelji smo iz prve številke letošnjega „Tovariša“ razvideli, kako velik šolsko-političen talent tiči v škofjeloškem starinoslovcu dr. Kosu, profesorju na ženskem učiteljskem v Goriči. Ta gospod se je odpovedal cenjenemu „Tovarišu“, ker ta „prav po krivici“ napada goriške deželne poslance. Nam učiteljem na Goriškem je res žal, da temu gospodu niso vzeli naši deželni očetje mere od ust, ter mu oni določili letno plačo, kakor nam učiteljem. Če bi se bilo to zgodilo, bi se goriški učitelji z njim boljše razumeli; tako pa nam meša po starih arhivih in ne pozna sedanjosti. S tem gospodom, ki živi med nami goriškimi učitelji z glavo v žaklju, je težko govoriti o našem siromaštvu in mu dopovedati, kako se nam godi in da po krivici trpimo. V drugih deželah so učiteljski profesorji na čelu učiteljstva, ga vodijo ter se zavzemajo za napredek učiteljstva; pri nas se učiteljski profesorji ne brigajo prav nič za učiteljstvo zunaj učiteljskega ter nimajo pravega pojma, kako se učiteljstvu pri nas godi, kako naporno in silno težavno je njegovo delovanje in kako je povsod prezirano. — Poučevati moramo istočasno tri ali štiri oddelke otrok. Za tak pouk se moramo skrbno pripravljati, naloge popravljati; pristransko s tajništvom, orglanjem, lekcijami od 300—400 gld. prislužiti na leto, ker bi drugače ne mogli preživljati sebe in družine, naj še tako skromno in varčno gospodarimo; svoje otroke poučevati izven šole, ker jih v mesto ne moremo poslati v višje šole; boriti se s sirovostjo in nevednostjo upornih staršev; poučevati posvetno petje; prevzemati delo pri raznih društvih, ako hočemo, da se ljudstvo dvigne na višje stališče. In pri takih težavah nimamo niti zadostne, da bi nas prav sodili vsaj učiteljski profesorji!

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Kmet Andrej, nadučitelj v Cerkljah na Gorenjskem, 5 gld.; gosp. Cvar Andrej, učitelj v Vel. Poljanah, 2-40 gld.

Učiteljski konvikt: G. Franc Kraigher, krojaški mojster v Ljubljani, 10 gld.; knjigotržnica Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani, 10 gld.; učiteljstvo II. mestne šole v Ljubljani, 4 gld.; g. Janko Žirovnik, nadučitelj v Št. Vidu nad Ljubljano, 1 gld.; g. Alojzij Gangl, c. kr. profesor, kipar i. dr. v Ljubljani, 6 gld. namesto venca na grob rajnkemu svojemu prijatelju g. Ivanu Šubicu iz Škofje Loke; gosp. Arko Anton, učitelj na Vrhniki, na knj. kr. podr. št. 114. 2-50 gld.; učiteljstvo I. mestne šole v Ljubljani 7 gld.; barjansko učiteljstvo 1 gld.; gosp. Josip Verbič, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, 0-50 gld.; g. Fr. Lavtižar, učitelj v Kamni gorici, 0-50 gld.; g. Stefan Primožič, nadučitelj v Postojini, 0-50 gld.; g. Evgen Lah, predsedstveni tajnik v Ljubljani, 1 gld.

Jakob Dimnik,
blagajnik.

Osobna vest. G. prof. Anton Funtek je z novim letom urednik uradnega lista „Laibacher Zeitung“.

Levčev večer. Ljubljansko učiteljstvo je z mestnim šolskim svetom priredilo v soboto, dne 7. t. m. v mali dvorani „Narodnega doma“ svojemu nadzorniku, profesorju Francišku Levču ob desetletnici njegovega nadzorništva častni večer. Ljubljansko učiteljstvo se je udeležilo tega večera polnoštevilno, mestni šolski svet so zastopali župan Ivan Hribar, mag. ravnatelj Vončina, predsedstveni tajnik E. Lah in dr. Danilo Majaron. Večer je otvoril mestni katehet gosp. Rok Merčun kot predsednik ad hoc sestavljenega odbora. V nagovoru je naglašal veselje, ki navdaja danes ljubljansko učiteljstvo, ko praznuje desetletnico svojega delovanja njega priljubljeni nadzornik. Presrečno je pozdravil vse udeležence te slavnosti ter je dal besedo nadučitelju g. J. Likarju, ki je v daljšem govoru očrtal plodonosno, neumorno delo-

vanje nadzornika prof. Levca, ki je prijatelj učiteljstva in šole, mož, ki se je trudil, da spozna ljudsko šolstvo ter je dvignil ljubljansko ljudsko šolstvo tako, da stoji danes na visoki stopinji razvitka in blagoslovljenega delovanja. Temu vzornemu šolniku in prijateljskemu nadzorniku je pripil krepko zdravico z željo, da bi ga Bog ohranil še mnogo let v korist šolstva in učiteljstva. Potem je izročila voditeljica gđ. E. Gusl s primernim nagovorom gospodu nadzorniku dar ljubljanskega učiteljstva: srebrn, okusno izdelan tintnik s primernim vrezanim posvetilom. Župan in predsednik mestnega šolskega sveta gosp. Ivan Hribar je naslikal v lepem govoru delovanje slavljencevo na književnem polju ter je poudarjal narodno njegovo prepričanje, ki ga je vodilo ob vsem njegovem delovanju. Napil je prof. Levču kot rodoljubnemu nadzorniku. Gosp. nadzornik se je z lepimi besedami zahvalil za te srčne izraze vdanosti, spoštovanja in ljubezni ljubljanskega učiteljstva ter mestnega šolskega sveta in je obljubil, da bo še nadalje posvečeval vse svoje moči povzdigi in napredku mestnega šolstva ter da bo vedno deloval kot prijatelj učiteljstva, kateremu napije. Gospod dr. Majaron je proslavljaj s toplimi besedami prof. Levca kot veleodličnega književnika slovenskega ter je napil navzoči milostljivi njegovi soprogi. Gosp. nadzornik A. Žumer je poudarjal zasluge, ki si jih je pridobil prof. Levce še kot nadzornik radovljskega okraja, na kar je napil g. nadzornik Levce vrlima mestnima katehetoma g. Merčunu in g. Smrekarju ter desni roki, premarljivemu gosp. predsedstvenemu tajniku Evgenu Lahu. Za napitnico sta se zahvalila g. Smrekar in g. Lah. Končno je govoril še g. Gabršek ter je napil slavljencu kot odličnemu slovenskemu pedagogu. Za zabavo so skrbeli gđ. Jakobina Tomec in g. J. Maier, ki sta zaigrala čveteroročno na klavirju nekaj Dvořákovih skladb, gđ. Mira Dev, ki je pela nekoliko pesmi, g. Vrabl, ki se je izkazal kot izvrstnega baritonista ter mešani zbor pod vodstvom gospoda Razingerja. Veselje je bilo splošno, zabava preprijazna in prijetna. — Vrlemu šolniku in zvestemu svojemu sotrudniku prof. Levču želimo tudi mi, da bi ga nebo še dolgo ohranilo slovenskemu učiteljstvu in šolstvu — v korist, čast in ponos!

Dva predloga v kranjskem deželnem zboru. — Dr. Majaron je nujno predlagal, naj se pozove vlada, da takoj v državni proračun postavi vsote za ustanove slovenskim docentom na ljubljanskem vseučilišču. Ivan Hribar pa je predlagal nujno, naj deželni zbor odpošlje do cesarja deputacijo s prošnjo za vseučilišče v Ljubljani. Oba predloga sta bila odobrena z vsemi slovenskimi glasovi. V deputacijo so izvoljeni: deželni glavar Detela, škof dr. Jeglič, poslanca Povše in dr. Majaron.

Božičnica. Običajna božičnica za siromašne otroke mestnih ljudskih šol, katero prirede vsako leto slovenske dame pod vodstvom g. ces. svetnika Murnika, se je vršila 18. m. m. v slavnostno okrašeni dvorani prve mestne ljudske šole. Po primernih ogovorih okrajnega šolskega nadzornika prof. Levca in knezoškofa dr. Jegliča so gospe: baronica Heinova, dr. Tavčarjeva, Alešovčeva, Arkova, Fleischmanova, Fleretova, Hahnova, Moosova, Požarjeva, Prelesnikova, Premkova, Skaletova in Trillerjeva ter gospodične: Göstlova, Javornikova, Kajzeljeva, Kersnikova, Kleinova, Kremžarjeva, Lozarjeva, Nabrnikova, Nachtigallova, Premkova in Schlegljeva razdelile pripravljena darila med otroke, v katerih imenu sta se zahvalila en šolar in ena šolarica.

Knezoškof dr. Anton Jeglič je v soboto, dne 17. minulega mes. počastil tukajšnji obrtni strokovni šoli s svojim posetom. Obiskal je vse oddelke ter v spremstvu ravnatelja Ivana Šubica ogledal najprej figuralno podobarstvo ter atelij kiparja A. Gangla, za tem pa delavnice pletarjev, strugarjev, mizarjev in rezbarjev; takisto se je podrobno zanimal za napredek v risanju. Na oddelku za umetno vezenje in čipkarstvo je pazno sledil raznim tehnikam ter pohvalil marljive učenke. Po enournem mudenju se je z izrazi popolnega zadovoljstva najprijazneje poslovil.

Prvo slovensko umetniško razstavo hočejo prirediti v Ljubljani in sicer prihodnje jeseni. V ta namen objavlja gospod Alojzij Gangl, akademični kipar in profesor na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani, poziv do vseh slovenskih kiparjev, slikarjev in arhitektov na udeležbo na ti razstavi, da zvesta naša ožja domovina in ostali izobraženi svet, nimamo-li Slovenci tudi kaj svojih upodabljalnih umetnikov in umetnic. Častno predsedništvo dotičnemu odboru, ki se sestavi svoj čas, je prevzel gospod župan ljubljanski, Ivan Hribar.

Grofica Thun, soproga ministrskega predsednika grofa Thuna je dne 24. grudnia umrla po daljši, mučni bolezni. Pokojnica je sestra češkega poslanca princa kneza Schwarzenberga. Rodila se je 1. vel. travna 1854. Grofica Thun je bila blaga žena, ki je storila mnogo dobrega trpečemu človeštvu. Njena dobrodelnost je bila v obče znana, in smrt plemenite žene obžaluje vsakdo, ki jo je poznal. Blag ji spomin!

Pogreb umrle grofice se je vršil dne 26. m. m. ob veliki udeležbi občinstva. Med udeležniki so bili nadvojvodinja Marija Terezija, nadvojvoda Rainer, minister za vnanje stvari grof Goluchovski, minister za ukupne stvari, Kallay, ministri avstrijski in diplomatski zbor. Truplo pokojnice so po severni železnici odpeljali v Teschen na Češko, kjer so ga položilo v rodbinsko rakev.

Odlikovanje. Častnima papeževima komornikoma z naslovom „monsignore“ sta imenovana bogoslovni profesor Anton Zupančič in gimnazijski profesor Tomo Zupan. Čestitamo!

Umrl je v Škofjiloki znani podobar Ivan Šubic, oče dežel. poslanca ravnatelja Ivana Šubica. Lahka mu zemljica!

Postojina utegne dobiti slovensko trgovsko šolo. Merodajni krogi si baje v tem smislu prizadevajo. Pa je tudi skrajni čas, da se glede šolstva kaj za Notranjsko stori; zakaj ta del kranjske dežele nima niti srednje, niti kmetijske šole. Tudi glede prometnih sredstev je na slabšem nego sta ostala dela Kranjske, ki imata n. pr. več železnic in drugo. Postojina je metropola Notranjske, pa je v vsakem oziru od strani merodajnih faktorjev, od vlade in dežele precej po mačehovsko za njo skrbjeno. Dajte ji torej vsaj take šole, kakoršnih Slovenci še nimamo.

Načrt zakona o deželnem šolskem zalogu za Goriško se glasi:

Zakon z dne veljaven za pokneženo grofijo Goriško in Gradiško, s katerim se v izvršitev § 57. zakona 6. vel. travna l. 1870 dež. zak. št. 30, glede ureditve osnovanja, vzdrževanja in obiskovanja šol poknežene grofije Goriške in Gradiške določa prispevanje deželnega zaklada k troškom šolskih okrajev.

S privolitvijo deželnega zbora Svoje poknežene grofije Goriške in Gradiške ukazujem v izvršitev § 58. zakona z dne 6. vel. travna l. 1870. dež. zak. št. 30, glede ureditve osnovanja, vzdrževanja in obiskovanja javnih ljudskih šol tako:

Člen I.

Od vsakratne, proračunoma določane letne potrebščine za vse dejalnostne plače ustanovljenega bodisi začasno, bodisi stalno nameščenega učiteljskega osobja javnih ljudskih šol vsakega šolskega okraja z nagradami vred za poučevanje v verozakonu in ženskih ročnih delih se plačujejo iz deželnega zaloga 80%.

Deli prispevka, ki po tem pridejo na posamezne šolske okraje v deželi, ima deželni zalog odpremljati na okrajne šolske zaloge v enakih mesečnih anticipatnih obrokih.

Člen II.

V to svrhu ima vsak okrajni šolski svet predložiti letni proračun o pravem času deželnemu šolskemu svetu,

kateri ga po natančni presoji in popravi odobri in dopošlje deželnemu odboru, da sprejme omenjeni konkurenčni prispevek v proračun deželnega zaloga.

Člen III.

Ta zakon zadobi moč s 1. prosincem 1900.

Člen IV.

Mojemu ministru za uk in bogočastje je naročeno, da izvrši ta zakon.

Zaveza slovenskih učiteljskih društev.

Štev. 236.

Velecenjeno predsedništvo!

V spomin na Nj. Veličanstvo, naše prerano umrle, blage cesarice je ustanovila „Zaveza slov. učit. društev“ pred nekaj časom tri „cesarice Elizabete ustanove“.

Konstatovati pa moramo, da je imel naš tedanji poziv glede prostovoljnih prispevkov do sedaj le nezaten uspeh. Res je, da naše gnotno stanje ni ugodno, a kaj malega žrtvuje lahko vsak izmed nas, ako ima le resno voljo. Ustanova, ki ima biti nekaj izraz naših patrijotičkih čutil in ki naj služi nam samim v korist, bi vendar ne smela propasti.

Prosimo torej velecenjeno predsedništvo najuljudneje, da izvoli obrniti i temu našemu vzvišenemu podjetju vso svojo pozornost in naklonjenost ter oživiti zanj vsestransko zanimanje. Priporoča naj učitelstvu pri zborovanjih in drugih sestankih „cesarice Elizabete ustanove“ v izdatnejšo podporo, vsodbujaj naj p. n. društvene člene ustmeno in pismeno (potom okrožnic), da nabirajo prostovoljne prispevke med seboj, pa tudi med drugimi, učitelstvu naklonjenimi krogi. — Doneske je pošiljati blagajniku „Zaveze“, ki bo redno izkazoval imena p. n. darovavcev in vposlane zneske. Vsak še tako majhen znesek bo dobrodošel.

Direktorij „Zaveze slov. učit. društev“
v Št. Juriju pri Kranju, dne 12. grudnia 1898.

Drag. Česnik,
t. č. tajnik.

Fr. Luznar,
t. č. blagajnik.

L. Jelenc,
t. č. predsednik.

Zahvala. Visokočastiti gospod prelat, kanonik Andrej Čebašek, je podelil tukajšnji šolski knjižnici 11 letnikov „Učit. Tovarša“ lepo in trdno vezanih. Prvi letnik nosi na prvi strani napis: Enajst letnikov „Učiteljskega Tovarša“ daruje smleski šoli dr. — k, njen prvoletni učenec l. 1829.“ Za ta lepi visokocenjeni dar izreka podpisano šolsko vodstvo najpresrečnejšo zahvalo.

Dragotin Benedik,
vodja šole.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 6

o. šol. sv. Na trirazredni ljudski šoli na Studencu-Igu je popolniti s pričetkom drugega polletja t. l. izpraznjeno učno mesto s postavnimi prijemki stalno ali tudi začasno.

Prošnje je poslati pravilno opremljene po predpisanem potu tukajšnjemu uradu do 18. prosinca t. l.

C. kr. okrajni šolski svet Ljubljana, dne 3. prosinca 1899.

Listnica uredništva:

Sivor II. na Primorskem: S poslanim člankom „o poddržavljenju ljudske šole“ se strinjamo popolnoma; priobčili ga bomo v prihodnji številki. Veselilo bi nas, če se še večkrat oglasite o tem vprašanju. Prepričani smo, da ljudski učitelji ne pridemo poprej do primernih plač, dokler nam država ne priskoči na pomoč; nekatere dežele so prevrne, da bi mogle same nositi te stroške; nekatere pa tudi nimajo volje, učitelstvu pomagati. Država ima že tudi danes prvo besedo pri šolstvu, le plače učiteljstva mora nositi dežela, ki je v tem slučaju nekako tovarno živinče brez pravic. Zatorej bodi naša parola: **poddržavljenje ljudske šole.** Bratski pozdrav! Na Tolminsko: Pri prvi priliki. Pozdrav!

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnogaj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.